

IGAZ PÉTER *HORMONBETEGSÉGEKRŐL MINDENKINEK*

2023 novemberében egy hiánypótló ismeretterjesztő könyv jelent meg a Medicina Könyvkiadó Zrt. gondozásában. Dr. Igaz Péter, a Semmelweis Egyetem Belgyógyászati és Onkológiai Klinikáján működő Endokrinológiai Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára e munkában azt a rendhagyó célt tűzte ki, hogy közérthető formában mutassa be a rendkívül sokféle hormonbetegség hátterét, kivizsgálását és kezelésének mikéntjét.

E nem könnyű feladatot meglepően jól sikerült teljesíteni, hiszen a könyv kifejezetten olvasmányos, számos érdekességet és nagyon szép színes ábrákat tartalmaz. A szerző a könyvet az előszóban foglaltak alapján elsősorban pácienseknek szánta, akik e könyvben jól használható anyagot találhatnak a hormonbetegségek hátteréről és arról, hogy a kezelést irányító orvos mit és miért csinál.

Miért érdemes a hormonokról írni? Mint a könyvből is kiderül, ez egy nagyon változatos téma, számos érdekességgel. A hormonok az emberi szervezet működését alapvetően befolyásoló molekulák, amelyek egy bonyolult szabályozási rendszer részei. A könyv e bonyolultságot próbálja bemutatni, és egyben közérthető módon magyarázza el a rendszer működését.

A bevezetőt, a hormonok fő jellemzőit, képződését és hatásait, valamint a hormonbetegségek általános jellemzését bemutató első fejezetet tíz további követi, amelyek a hormonbetegségeket a hormontermelő szervek szerint tárgyalják. A hormonrendszer karmestere, az agyalapi mirigy betegségei részletesen bemutatásra kerülnek, majd a pajzsmirigy, a kalcium-anyagcsere szabályozásában alapvető mellékpajzsmirigy és D-vitamin következik. A mellékvese és a nemi mirigyek betegségei után következő fejezetek már rövidebbek, de itt is számos nagyon fontos téma kerül tárgyalásra. Ezek közül kiemelendő az inzulinrezisztencia kérdésköre, amelynek bemutatásával napjaink egyik slágertémáját járja körül, és igyekszik számos tévhitet eloszlatni. Az ezt követő fejezetben ír a szerző az elhízásról, és ennek mint egy igazi népbetegségnek a jelentőségét nem lehet túlhangsúlyozni. A neuroendokrin daganatok témaköre már egy jóval ritkább témát ölel fel, de itt is számos érdekesség olvasható, csakúgy, mint a multiplex endokrin neoplázia szindrómák témájában. Itt mutatja be a bibliai Góliát esetét, aki feltételezések szerint egy ilyen betegségben szenvedhetett. Óriásnövést növekedési hormont túltermelő agyalapimirigy-daganat okozhatta, miközben Dávid parittyája általi halálában a mellékpajzsmirigy túlműködése okozta csonttritkulás

játszhatott szerepet. A könyv utolsó fejezete a hormonok és az étrend kapcsolatát boncolgatja, és itt is egy sokak érdeklődésére számot tartható esetet mutat be, a hamburger okozta pajzsmirigy túlműködést, amikor a nem megfelelően elkészített, pajzsmirigyrészleteket is tartalmazó hamburgerpogácsa elfogyasztása okozta a betegséget.

A könyv 252 oldalas, kifejezetten igényes kialakítású, ahol minden fejezetet külön színvilág képvisel. A sok jó minőségű színes ábra mellett számos szövegdoboz segíti a megértést. Az endokrinológia teljes körét lefedi, kivéve a cukorbetegséget, bár röviden azt is érinti. A cukorbetegségről szerencsére számos más forrás is elérhető.

Számos történelmi érdekességet vonultat fel a téma változatosságának bemutatására, különösen az agyalapi mirigy betegségei között tárgyalt növekedési hormonnal kapcsolatos betegségek körében. Az óriások és alacsony növésűek mindig is az endokrinológia fókuszában voltak. Nagyon tetszett a sóbevitel és a dél-amerikai indiánok viszonyának ismertetése, valamint a kalciumháztartást szabályozó kalcitonin hormon evolúciós jelentőségének rövid bemutatása. Néhány régi festmény példázza azt, hogy a hormonbetegségek már évszázadok óta velünk vannak.

Bár a könyv alapvetően pácienseknek íródott, amit a gyógyszeresedési tanácsokat magukban foglaló szövegdobozok is alátámasztanak, a könyv olvasmányos szerkezete és a számos érdekesség igazi ismeretterjesztő könyvvé teszi, amit minden érdeklődő örömmel forgathat. A pácienseket segítő munka egyik fő céljaként azt szűrtem le, hogy megpróbál eloszlatni több tévhitet (például a gluténmentes és laktózmentes étrend szükségességét a pajzsmirigy gyulladásában), ugyanakkor kiemel számos, a betegségek kezelése és a gyógyszeresedés szempontjából fontos tény. A könyv elolvasása nyomán az a benyomásom született, hogy még orvostanhallgatóknak is hasznos lehet, ha a hormonbetegségek hátterét, felismerését és ellátását egy könnyed olvasmány formájában szeretnék megérteni.

Igaz Péter: Hormonbetegségekről mindenkinek. Budapest: Medicina Könyvkiadó Zrt., 2023, 252 o.

Karádi István

az MTA rendes tagja, egyetemi tanár
Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar
Belgyógyászati és Hematológiai Klinika